

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Metodické listy – Dramatická výchova na škole

(náměty pro práci s příběhem a možnosti jejich uplatnění ve výuce)

výstup z kurzu Dramatická výchova realizovaného v rámci projektu

Škola s místem pro všechny

reg. č.: CZ.1.07/1.2.25/01.0017

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Obsah

1. Pohádkové postavy	3
2. Pohádka Boudo, budko!	5
3. O Budulínkovi (pohádka s výchovnými aspekty)	6
4. O Smolíčkovi – když jsem doma sám	7
5. Pohádka o slepičce	10
6. O veliké řepě poprvé	12
7. O veliké řepě podruhé	13
8. O veliké řepě potřetí	15
9. Bajka Lev a myška	16
10. Jak brouci kůrovci napadli les	19
11. Příběh svatého Martina	22
12. Pohádka o nerozlučném přátelství	24
13. Kámen	26
14. Pes a zrcadlo	29
15. Přátelství – skutky, činy	31
16. Příprava divadelního představení „Melalo a smrt“	33
17. O poslední vlaštovičce	37

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

1. Pohádkové postavy

Autor: Mgr. Iveta Hoffmannová

Škola: ZŠ T. G. Masaryka, Trnková 280, Bohumín- Pudlov

Věková skupina/počet: mladší školní věk, např. 8 párů

Anotace:	Hodina je navržena tak, že děti se plánovaně s předstihem různými formami seznamují s vybranými pohádkovými příběhy (O Červené karkulce, O perníkové chaloupce, Hrnečku vař, O Budulínkovi, O veliké řepě, apod.) Získávají tak „materiál“ potřebný pro dále popsanou hru. Dotčené klíčové kompetence: - kompetence k řešení problémů – žák rozpozná a pochopí problém, plánuje způsob jeho řešení. - kompetence komunikativní – žák vyjadřuje vlastní názor, spolupracuje se spolužáky.
Hlavní a další obsažená témata:	Na témata příběhů a práci s nimi v návrhu této hodiny není vytvořen prostor. Protože se však děti s vybranými pohádkovými příběhy seznamují s předstihem při různých jiných příležitostech, je samozřejmě možné se tématy vybraných pohádek zabývat při práci s konkrétní pohádkou. Při práci v této hodině se můžeme s dětmi dotknout tématu „jak je někdy těžké najít a položit tu správnou otázku“ nebo „jak nám otázky pomáhají zjistit to, co nás zajímá nebo co potřebujeme vědět“.
Pedagogický cíl:	- rozvíjet postřeh a myšlení všech žáků - rozvíjet dovednost dobře klást otázky - otevřít tréninkový prostor k rozšiřování slovní zásoby a obecně k rozvíjení vyjadřovacích schopností.
Čas potřebný k provedení:	1 vyučovací jednotka - 45 minut. Čím více žáků se zapojí do hry, tím déle hra trvá.
Nároky na prostor:	Školní třída. Pro hru potřebujeme místo v lavici a volný prostor (třeba s kobercem) pro skupinovou práci.
Materiál a pomůcky:	Papír (karton) na výrobu cedulí, závírací špendlíky, fixy, pro mladší děti místo textu jmen postav použijeme obrázky pohádkových postav – vše podle počtu dětí.
Použité metody či techniky:	Hra (ve dvojici, více dvojic paralelně), skupinová reflexe, kladení otázek (táží se žáci)
Postup:	Na začátku hodiny učitel představí celou „akci“ a vysvětlí, že půjde o veliké hádání, vyptávání se, domýšlení a že společně potkáme velkou spoustu pohádkových postav. Pokud se jedná o menší děti (1. či 2. třída), bude vhodné připomenout společně výčet použitých postav a něco, co o nich víme (kde bydlí, co nosí na hlavě, co rád dělá, ...). Podle schopností účastníků možná přidáme i společné prohlédnutí (ukázání) cedulí s nápisy nebo s obrázky. Vysvětlení pravidel: hru hrají minimálně dva hráči (žáci se v tom případě střídají,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	ostatní jsou „diváky“. Je také možno mít postupně v akci více dvojic). Jeden má přišpendlenou na zádech ceduli se jménem pohádkové postavy (pokud žáci neumí číst, použijeme obrázky), kterou představuje a druhý hráč hádá. Ten, kdo má uhodnout skrytou postavu, klade otázky a neustále se tak přibližuje k uhodnutí skrývanému názvu. Zároveň se hádající snaží spatřit ceduli na zádech svého spoluhráče. Dítě, které představuje utajenou postavu, si kryje záda a zároveň musí odpovídat na otázky, které jsou mu kladeny. Jakmile druhý hráč uhodne, koho první hráč představuje, vymění si role. - Malá ukázka. Po vysvětlení pravidel se rovnou někdo pustí do akce (třeba jeden žák a učitel), všichni tak dostanou jakýsi návod „jak na to“. Postupně můžeme do hry zapojovat i více dvojic najednou. Žáci takto hádají pohádkové bytosti během vymezeného času jedné vyučovací jednotky. V této době se vystřídají všichni zúčastnění a vymění si role. Uhádnuté postavy (cedule) můžeme připevňovat na tabuli nebo také znovu vracet do hry. Podle schopností žáků může učitel do hry zapojovat další prvky. Např. je možno domluveným signálem (gong?) zastavit (zamrznout) akci a položit hádaným postavám nějakou „učitelskou“ otázku (Kolik má postava sester? Jaká tři písmena se nevyskytují v jejím jméně? Umí postava tančit? Bojí se něčeho?) Je to nástroj v rukou učitele, kterým může ovlivňovat dynamiku hodiny. - Před koncem hodiny (po vystřídání dětí) Je vhodné provést krátkou reflexi (Všimli jste si, kdo z vás rychle kladl správné otázky? Komu se dařilo odpovídat na otázky tak, že nic neprozradil? Kdo z vás si při hádání nemohl vzpomenout na žádnou otázku? Jaká postava z těch, které nyní visí na tabuli, vám dala hodně zabrat? Proč? Pamatujete si svou otázku, po které už jste uhodli postavu? Která to byla? Jak jste se cítili v pozici „hádané postavy“? Jak vám bylo, když jste dlouho nemohli uhodnout?) Děti se tak učí reflexi a sebereflexi. Pokud máme ještě čas, můžeme o kladení otázek s žáky pomocí příkladů podiskutovat (například o uzavřených/otevřených otázkách).
Metodické poznámky:	S žáky je dobré se předem s vybranými pohádkami (postavami) seznámit. Můžeme společně shlédnout některé pohádkové příběhy na DVD, některé si vyprávět, některé si předčítat, na některé jít do divadla a některé příběhy třeba sami připravit a zahrát jako divadlo pro jinou třídu, např. v rámci českého jazyka. Pozor, hra může být „hodně živá“. Je třeba v pravidlech i vymezení prostoru myslet na bezpečnost. Podstatnou částí hodiny s ohledem na pedagogické cíle je společná reflexe. Učitel by měl tuto metodu dobře ovládat.
Text pracovního příběhu:	KALÁBOVÁ, N.: Pohádkové vzdělávání. 1. vyd., Národní institut dětí a mládeže, 2007. 64 s., ISBN 978-80-86784-56-4

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

2. Pohádka Boudo, budko!

Autor: Mgr. Marie Reichlová

Škola: ZŠ Karviná – Nové Město, tř. Družby 1383

Věková skupina/počet: 7-8 let, 6 dětí/žáků

Anotace:	Příběh jako „otvírák tématu“ Kompetence komunikativní, sociální a personální, pracovní – skrze situace kolem stavby a obnovy zbořené budky
Hlavní a další obsažená témata:	Je to příběh, o vzájemné pomoci, přátelství, vstřícnosti, pomoci v nouzi, nerespektování obav druhých, neuvědomění si vlastních limitů. Dotknout se můžeme i tématu přiznání chyby, potřeby omluvit se a nápravy způsobené škody.
Pedagogický cíl:	- vytvořit prostor pro společné „zkoumání“ vybraných témat (přátelství, vstřícnost, pomoc v nouzi, nerespektování obav druhých, neuvědomění si vlastních limitů, ...) - cvičení paměti, vystupování před druhými, artikulace, rozvoj představivosti, rozvoj hereckých talentů
Čas potřebný k provedení:	15 - 20 min
Nároky na prostor:	volný prostor v místnosti, ve třídě bez nábytku
Materiál a pomůcky:	pěnové kostky ke stavbě budky, kostýmy zvířátek
Použité metody či techniky:	Živé vyprávění příběhu, inscenační metoda, řízená diskuse, hraní rolí, kooperativní činnost
Postup:	Úvod a živé vyprávění známé pohádky (5 min.) Děti společně zkouší stavět budku tak, aby stavbu dobře zvládly zopakovat (5 min.) Inscenační pokusy s dějem pohádky (15 min.) Děti se pokusí sehrát děj pohádky. Mohou použít připravené kostýmní prvky. Podle situace (a času) je možné nabídnout zájemcům i „výměnu rolí“ a inscenační pokus nebo jeho část zopakovat několikrát. Společná reflexe a závěr (15 min.) Možné otázky: Chtěl medvěd někomu ublížit? Mohla zvířátka zničení budky nějak zabránit? Jak? Stalo se vám někdy, že jste někomu nechtěně pokazili jeho práci nebo zničili věc? Jak jste se při tom cítili? Byli jste někdy v opačné roli? Apod.
Metodické poznámky:	Stavba budky z lehčího materiálu – kvůli bezpečnosti při rozbití a pádu. Je dobré domluvit si předem signál „medvěd začne bořit budku“, aby děti-zvířátka mohly stavbu bezpečně opustit těsně před tím. Je třeba, aby učitel dobře ovládal vedení skupinové reflexe, závisí na tom míra dosažení vytčených pedagogických cílů.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	Volba otázek ve společné reflexi samozřejmě závisí na vybraných pedagogických cílech. Je třeba si dobře ujasnit předem.
Text pracovního příběhu:	Slabikář pro 1. ročník Základní školy, nakladatelství: Nová škola ISBN: 978-80-7289-193-1

3. O Budulínkovi (pohádka s výchovnými aspekty)

Autor: Milan Bindatsch

Škola: ZŠ Ibsenova 36, Ostrava-Přívoz

Věková skupina/počet: 1. a 2. třída ZŠ, max. 15 žáků

(komentář lektora: větší počet není žádoucí, vzhledem k udržení pozornosti dětí a možnosti prostřídat se při dramatizaci pohádky)

Anotace:	Motivace k uvažování o rodinném životě, o pracovních povinnostech (babička, dědeček – pracují) a dalších vybraných tématech. Motivace k plnění povinností a k poslušnosti vůči starším. Zdroj informací o nebezpečích spojených s násilím na dětech. – je to dětem tohoto typu školy blízké – často jsou také vychovávány prarodiči
Hlavní a další obsažená témata:	Témata: rodinný život; úcta k rodičům (prarodičům); pracovní povinnosti; nedostatečná péče (Budulínek – malé dítě – sám doma); nebezpečí, číhající na děti, jsou-li samy doma. V příběhu je také velmi silné téma důvěry v daný slib (stejně tak téma jeho porušení a zklamání důvěry) a také předání zodpovědnosti dítěti. Je-li ve třídě potřeba, lze velmi dobře využít i silná témata Budulínkova, jimiž jsou zvědavost, důvěřivost/nezkušenost, podle varianty příběhu třeba i způsoby vypořádání se s nudou. Volba hlavního tématu je v rukou pedagoga s ohledem na konkrétní skupinu dětí.
Pedagogický cíl:	Snahou pedagoga by mělo být pochopení ze strany dětí, a to konkrétně vztahu dětí a rodičů (prarodičů) a toho, že otevírat cizím lidem (v pohádce liška) se nesmí. Cíle je třeba vždy aktuálně konkretizovat s ohledem na vybrané téma.
Čas potřebný k provedení:	2 vyučovací hodiny 1 hodina – čtení s porozuměním + výklad 1 hodina – dramatizace
Nároky na prostor:	Běžná třída (koberec)
Materiál a pomůcky:	kniha; příp. materiál na výrobu masek, příp. masky z inventáře školy/družiny
Použité metody	poslech; diskuse (přiměřená věku dětí); čtení

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Či techniky:	při dramatizaci – zpěv, hraní, hra na hudební nástroje (bubínek), jednání v roli
Postup:	1. vyučovací hodina bude věnována četbě (poslech, příp. i čtení dětmi), probírání témat a diskuzi o pohádce. Pomocí diskuze s dětmi budeme zjišťovat, co mohl Budulínek udělat, jak se mohl zachovat a co všechno se mu ještě mohlo stát (je třeba se připravit na skvělé provedení reflexe). 2. vyučovací hodina se ponese v duchu dramatizace – podle počtu dětí i opakované (opět je třeba zakončit reflexí, pravděpodobně díky dramatizaci dojde k získání zážitků v modelové/ herní situaci a ty bude potřeba verbalizovat, sdílet, využít v procesu učení).
Metodické poznámky:	Pohádka není dlouhá – udržení pozornosti by tedy neměl být problém. Žáci první třídy ještě nebudou dostatečně znali čtení – zde uplatníme pouze poslech. Druhé třídy už necháme žáky přečíst pohádku i samostatně – ovšem s případným komentářem pedagoga. Při dramatizaci by mohl být problémem větší počet dětí – je dobré rozdělit žáky na „herce“ a „diváky“ a jejich role pak vystřídat. Úhelným kamenem s ohledem na porozumění dětí výše uvedeným tématům bude schopnost pedagoga vést s dětmi přiměřenými prostředky diskusi o postavách, jejich motivech k jednání, příčině a následku v ději, atd. Velice dobrou technikou pro takovou příležitost je propojení příběhu o Budulínkovi v propojení s vyprávěním vlastních životních událostí ze života učitele s tím, že učitel podněcuje děti zároveň ke sdílení jejich vlastních zkušeností. Klade to ovšem jisté nevšední nároky na dovednost učitele kvalitně vyprávět příběhy.
Text pracovního příběhu:	VEBEROVÁ, Eva a Vladimír STANĚK. <i>Čteme a recitujeme v mateřské škole: O Budulínkovi</i> . 3. vyd. Praha: SPN v Praze, 1966, s. 138-139. Učebnice pro pedagogické školy.

4. O Smolíčkovi – když jsem doma sám

Autor: Monika Blahová

Škola: ZŠ Gebauerova 8, Ostrava

Věková skupina/počet: MŠ, přípravná třída, max. 15 dětí

Anotace:	Příběh jako „otvírák“ tématu. Podle záměru učitele mohou být dotčeny (rozvíjeny) např. tyto klíčové kompetence: - komunikativní - sociální a personální - k řešení problémů.
Hlavní a další	V práci s dětmi můžeme akcentovat např. témata jako:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

obsažená témata:	- poslušnost, porušení daného slibu - nuda jako motiv k hraničnímu jednání - zvědavost a touha vers. vůle - důvěra, ztráta důvěry.
Pedagogický cíl:	Chceme např., aby: - si děti uvědomily důležitost dodržování dohodnutých pravidel (slibu) - děti uvažovaly o důvěře a bezpečí ve vztazích s ostatními lidmi - děti uvažovaly o příčinách a následcích jednání postav příběhu - děti sdílely/reflektovaly vlastní zkušenosti s ohledem na vybrané téma
Čas potřebný k provedení:	přibližně 1 hodina (možno podle situace rozložit do kratších časových úseků s přestávkami)
Nároky na prostor:	školní třída
Materiál a pomůcky:	běžné vybavení třídy, materiál pro přípravu „lesa a jeskyně“ (stavebnice, židle, polštářky, věšák, ...), kostýmové prvky pro různé postavy příběhu (jelen, Smolíček, Jeskyňky)
Použité metody či techniky:	živé vyprávění, inscenační metoda, kladení otázek, skupinová reflexe, moderovaná diskuse, hraní rolí, ...
Postup:	Zahřívací aktivita - Pantomimické předvedení nálady a pocitů. Děti chodí po prostoru a pantomimicky (všichni najednou) předvádí podle zadání učitele, jakou mají dnes náladu, jak se cítí. Učitelka pak dává dětem nejrozumnější instrukce typu – předvedte, že máte radost, vztek, že jste šťastní, znučení, že máte strach... Co tě napadne, když se řekne... Učitelka se obrací na děti sedící v kruhu a říká slova, která jsou spojena s pohádkou O Smolíčkovi (les, jelen, jeskyně). Děti mají nahlas říct a sdílet své představy, asociace, které v nich tento pojem vyvolal. Mohou se po kruhu i několikrát vystřídat. Je vhodné nezůstávat jen u jednoho kola, protože obvykle chvíli trvá, než se proud asociací opravdu uvolní a začnou se objevovat zajímavá spojení. Slova by měla děti nasměrovat k tématu příběhu (hodiny). Vyprávění příběhu V této části hodiny si společně připomeneme děj pohádky O Smolíčkovi. Děti vyprávějí pohádku samy, ve vyprávění se střídají, doplňují, učitelka řídí proces (například doptáváním). Imaginární a fantazijní les Pro lepší atmosféru si ze třídy vytvoříme prostředí lesa a koberec nám poslouží jako paseka uprostřed tohoto lesa. Děti mají za úkol vytvořit hluboký a tajemný les jen z věcí a předmětů, které se nacházejí ve třídě. Jeho součástí může být i prostor jeskyně Jeskyně, kde budeme později dále pracovat. Učitelka sleduje spolupráci mezi dětmi, v případě potíží je slovně vede ke zdárnému výsledku. V zadání práce je určen čas potřebný k vytvoření takového lesa (průběžně připomíná učitel). Na domluvený signál (učitelka např. zahouká jako sova) děti dokončí činnost. Společně zhodnotíme snahu všech, zda se nám opravdu

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

povedlo les vytvořit.

Nástin problémové situace

Pak si společně sedneme na paseku do kruhu a učitelka vyzve děti k přemýšlení o tom, jaké pocity zažíval Smolíček např. ve chvíli, kdy ho Jeskyňky odnášely do lesa. Zároveň zjišťuje, zda už někdy zažily strach a v jakém situaci.

Hraní rolí

V této části akce se ocitneme v jeskyni zlých Jeskyněk a učitelka vstupuje do role Jeskyňky (pomocí zástupného symbolu např. šátku na hlavě), která nabízí Smolíčkovi nevhodné požitaviny – cigarety a alkohol. Je třeba děti připravit na to, že se budou dít „věci“, které v klasické verzi příběhu nejsou, my se s nimi ale obeznámíme. Děti mají přemýšlet o tom, jak by se měl v této situaci Smolíček zachovat. Svě odpovědi sdělují nahlas v kruhu (velmi se hodí, je-li k dispozici další pedagog, který řídí práci skupiny dětí mimo inscenovanou situaci „Smolíček/Jeskyňka“).

Celou situaci učitelka/Jeskyňka „zahušťuje“ tím, že se nenechá jen tak odbýt odpovědí a přesvědčuje Smolíčka o dobrých důvodech, proč kouřit a pít alkohol (když budeš kouřit, nebudeš obézní, alkohol tě ochrání před chřipkou, ...). Děti by se mohly pokusit argumentovat, proč nemá Smolíček přijmout cigarety ani alkohol. Ve dvojicích si pak děti scénku přehrají (ostatní jim mohou být diváky), mohou se v rolích vyměňovat, střídat. Po přehrání situace komentujeme odpovědi dětí, oceníme ty příkladné.

Vysvobození Smolíčka

Jedno dítě se stává jelenem, ostatní děti Jeskyňkami. Jelen chce vysvobodit Smolíčka, ví však, že ho Jeskyňky jen tak nepustí. Dítě – jelen musí vymyslet a pokusit se předvést způsob, jak Jeskyňky přemoci. Děti mohou dostat chvíli na promyšlení a přípravu, případně mohou své nápady jednotlivě konzultovat s učitelkou. V roli jelena se nemusí vystřídat všichni, vyzkouší si to Ti, kteří chtějí představit svůj nápad. Společně pak nápady dětí komentujeme.

Společná diskuze (skupinová reflexe)

Jde o vytvoření mostu od příběhu k denní realitě dětí. V kruhu si povídáme o tom, jak se chováme při setkání s cizími lidmi. Vysvětlujeme si, že cigarety ani alkohol nejsou pro děti – vyslovíme/diskutujeme důvody pro a proti.

Pak děti zkouší odpovídat na otázky „Co bys udělal, kdyby...“

- tě kamarád stahoval k činnosti, o které víš, že není správná?
- ti někdo nabízel drogy?
- jsi věděl, že tvůj kamarád lže, aby se vyhnul trestu, ale svojí lží ublížil někomu jinému?
- jsi byl sám doma a někdo se dožadoval vpuštění do bytu např. z důvodu opravy televize?

Na závěr může učitelka rozhovorem zjistit, co děti bavilo, co nebavilo, co jim činilo problémy, ... (získá informace pro další práci)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Metodické poznámky:	Je dobré, když žáci znají pohádku „O Smolíčkovi“, když ji umí s dopomocí vyprávět. Neznají-li, je na učiteli, aby je příběhem dobře provedl. Během akce vznikne ve třídě „les“ ze zástupného materiálu. Podle možností je vhodné jej ještě využít, např. k drobným rozhýbávacím akcím mezi statictějšími částmi programu (třeba běh Jeskyně se Smolíčkem lesem křížem krážem od chaloupky k jeskyni) Je třeba, aby učitel skvěle ovládal vedení skupinové reflexe (kladení otázek, řízenou diskusi, ...).
Text pracovního příběhu:	Vlastními slovy převyprávěný text známé pohádky „O Smolíčkovi“. (NĚMCOVÁ, Božena: Národní báchorky a pověsti: Svazek 1. K vydání připravili Zdeňka Havránková a Rudolf Havel. 2. vyd.. Praha: SNKLHU, 1956. 345 s.)

5. Pohádka o slepičce

Autor: Mgr. Jana Hyklová

Škola: ZŠ Štramberská 189, Kopřivnice

Věková skupina/počet: 1. - 3. třída ZŠ, 4 herci, vypravěč a diváci

Anotace:	Pohádka o pilné slepičce a jejích lenivých kamarádech nám přiblíží téma „Bez práce nejsou koláče“, bez vlastního přičinění a snahy nemohu očekávat odměnu, chci-li něčeho v životě dosáhnout, musím se o to sám zasloužit. Kompetence k učení: čtení s porozuměním Kompetence personální a sociální: příprava na život v dospělosti, učíme děti pracovat v týmu Kompetence komunikativní: děti vedou dialog Kompetence pracovní: znalost základních pracovních postupů, úcta k práci
Hlavní a další obsažená témata:	Kromě úcty k práci, vzájemné pomoci, čtení s porozuměním, se dotkneme i témat „práce lidí dříve a dnes“, „život lidí na venkově a ve městě“, „domácí zvířátka na dvorku“.
Pedagogický cíl:	Děti si vyzkouší pracovat v týmu, spolupracovat a uvědomí si, že odměna (žádané užití výsledku) může přijít až po vykonané práci.
Čas potřebný k provedení:	Přibližně 25 minut - záleží na schopnostech žáků, na jejich počtu, na situačním vedení učitele (může se něčemu podle chuti a sil dětí věnovat déle)
Nároky na prostor:	běžná třída
Materiál a pomůcky:	kniha s textem, obrázky zvířátek, modely koláčků (nebo skutečné koláče)
Použité metody či techniky:	předčítání nebo živé vyprávění příběhu, hra v roli, inscenační metoda, skupinová reflexe

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Postup:	Předčítání nebo živé vyprávění příběhu – 5 min Přidělení rolí – 0,5min Společné zopakování pracovního postupu a děje příběhu („od zrníčka ke koláčku“), ve spolupráci s „diváky“ – 3 min Inscenační pokus – 5 min (slepička může pantomimicky ztvárňovat jednotlivé činnosti, ostatní zvířátka s ní a spolu vedou dialog, ... učitel podle schopností dětí řídí proces) Reflexe cílená na chování/jednání zvířátek v příběhu (např. pojmenovávání jejich charakterových vlastností), na téma práce a spravedlivé rozdělení jejího produktu/výsledku (učitel může uvést/vyprávět nějaký vlastní zážitek ze svého života, nebo to bude chtít udělat některé z dětí) – 7 až 10 min
Metodické poznámky:	Děti si chtěly role vyměňovat, vyzkoušet si kladné i záporné úlohy, volily i další zvířátka, která se mohou na našem dvorečku objevit. Pokud je dost času, je dobré se do toho pustit. Učitel by měl dobře ovládat vedení skupinové reflexe (kladení otázek, řízená diskuse), je to důležité pro dosažení vytčených ped. cílů.
Text pracovního příběhu:	Žili – byli na dvoře prasátko, husa, kocour a slepička. Jednou našla slepička pšenici. Povídala: „Pšenici zasejeme. Kdo mi pomůže?“ „Já ne,“ řeklo prasátko. „Já ne,“ řekla husa. „Já také ne,“ řekl kocour. A šli si hrát. Slepička zasela pšenici sama. Pšenice uzrála. „Kdo mi pomůže pšenici posekat?“ ptala se slepička. „Já nemohu,“ řeklo prasátko. „Já také nemohu,“ řekl kocour. „A já také nemohu,“ řekla husa. A zase si šli hrát. Slepička posekala pšenici sama. „Kdo mi pomůže mlít pšenici?“ ptala se slepička. „Já ne,“ zabručelo prasátko. „Půjdu si hrát.“ „Já ne,“ řekla husa. „Chci se jít koupat.“ „Já ne,“ volal kocour. „Budu se vyhřívat na sluníčku.“ Slepička vymlátíla pšenici a umlela z ní mouku. Potom řekla: „Upečeme koláče. Kdo mi pomůže?“ „Za chvíli přijdu,“ řeklo prasátko. „Hned tu budu,“ volal kocour. „Počkej chvíli,“ řekla husa. Slepička chvíli čekala. Nikdo nepřišel. Upekla koláče sama. Prasátko, kocour a husa ucítili vůni koláčů. Přiběhli ke slepičce. „Já mám hlad,“ volalo prasátko. „Já také,“ řekla husa. „Dej nám koláče,“ volal kocour. Ale slepička řekla: „Nic vám nedám. Nikdo z vás mi nepomáhal. Kdo nepracoval, nedostane nic. Bez práce nejsou koláče.“ Pohádka je vybrána z knihy: J. Hřebejková, I. Fabiánová, A. Šimanová, K. F. Sedláček: Pohádky a povídky pro malé čtenáře, SPN. n. p., 1979 (ISBN- není v tomto vydání uvedeno, u vydání z roku 1971 je: 14-302-71)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

6. O velké řepě poprvé

Autor: Lucie Paterová

Škola: ZŠ Na Vizině 28, Ostrava – Slezská Ostrava

Věková skupina/počet: MŠ, přípravná třída, počet neomezen

Anotace:	Pohádka o vzájemné komunikaci a pomoci mezi lidmi a zvířaty. Dotčené životní zručnosti (kompetence) - slušným a vhodným způsobem požádat o pomoc - vzájemná komunikace s okolím
Hlavní a další obsažená témata:	O vzájemné komunikaci a ochotě pomoci. Je možné pomáhat (např. spolužákům) a nehledat za vším jen zisk (zvířata také pomáhala a řepu nejlí).
Pedagogický cíl:	- rozvíjení slovní zásoby - upevnění pojmů – před, za, mezi, pravolevé orientace - představit žákům výše pojmenované téma - propojovat/rozšiřovat představy o ročních obdobích – jaro – obděláváme pole, sejeme řepu, léto – zaléváme, okopáváme řepu, podzim – zpracování řepy
Čas potřebný k provedení:	35min.
Nároky na prostor:	Třída
Materiál a pomůcky:	Pracovní list (obrázek všech postav z příběhu), pastelky
Použité metody či techniky:	Řízená (moderovaná) diskuze, Samostatná práce s pracovním listem
Postup:	Poslech vyprávěné pohádky – 5min. Diskuze na téma pomoc ostatním – 10min (Možné otázky: Proč musí být řepa vytažena? Proč pes pomáhal? Jak to, že myška držela kočku a nebála se to udělat? Proč vůbec myška přišla na pomoc? Atp.) Diskuze na téma komunikace – 10min (Možné otázky: Můžeme se dorozumívat, aniž bychom mluvili ústy? Jak byste to udělali, kdybyste měli někoho beze slov požádat o pomoc s taháním velké řepy? Proč se myš potřebuje domluvit s kočkou? Proč se pes potřebuje domluvit s vnučkou?) Práce s pracovním listem (obrázky z příběhu – upevňování pojmů. Možné otázky: kdo stojí před kočkou, kdo za psem, kdo je vpravo od babky, kdo mezi dědkem a myškou, ...?) 10min.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Metodické poznámky:	Je třeba, aby děj příběhu (details, množství a rozsah událostí, sled obrazů, ...) autorsky upravil učitel s ohledem na vytčené cíle a skupinu, s níž bude pracovat. Je třeba, aby učitel dobře zvládal techniku moderované diskuse a živé vyprávění příběhu. Závisí na tom porozumění žáků tématu a také naplnění pedagogického cíle.
Text pracovního příběhu:	Podle potřeby upravený příběh na motivy známé pohádky O Veliké řepě. Pracovní list: Řečová výchova – pracovní sešit pro 1. ročník zvláštní školy, Autoři: Mgr. H. Jadvidžáková, Mgr. L. Reitterová, Mgr. J. Vaňková, Nakl. Compacta Brno, 2003 Pracovní sešit nemá uvedené ISBN a ani čísla stran. Jedná se o PL4 V podstatě se dá použít jakýkoliv obrázek z této pohádky, na kterém jsou nakresleny všechny postavy.

7. O veliké řepě podruhé

Autor: Mgr. Michaela Garbová

Škola: ZŠ Karasova 6, Ostrava – Mariánské Hory

Věková skupina/počet: 8 – 10 let, 7 – 10 žáků

Anotace:	Příběh jako „otvírák“ tématu – spolupráce Kompetence k učení – vede žáky k pochopení důležitosti ovládnutí jazyka jako prostředku dorozumění, k pochopení využití tvůrčích činností v praktickém životě Kompetence k řešení Problémů – učí žáky účelně se rozhodovat v běžných situacích, problém je třeba řešit s ohledem na různá hlediska Kompetence komunikativní – vede žáky k pochopení hraní rolí - jako zvláštního prostředku komunikace, rozvoj komunikativních dovedností, žáci vyjadřují pozitivní prožitky. Kompetence sociální – k dodržování přijatých pravidel, práce ve skupině
Hlavní a další obsažená témata:	Spolupráce Životní etapy – vývoj jedince (dědeček-starý muž, pracovitý, babička- stará žena, moudrá, vnučka) Zvířata – přátelé člověka, mluví lidskou řečí Příroda – zemědělská rostlina, růst
Pedagogický cíl:	Rozvíjet schopnost dětí podívat se na problém očima druhých, brát v úvahu jiné názory a přístupy k práci, rozlišovat mezi problémy, které mohou vyřešit samostatně a které vyžadují spolupráci, jednat tak, aby bylo dosaženo společného cíle.
Čas potřebný	20 až 45 minut

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

k provedení:	
Nároky na prostor:	Běžná třída
Materiál a pomůcky:	Barevné kulisy - řepa Oblečení pro pohádkové postavy
Použité metody či techniky:	Dramatizace, lit. Předlohy, hraní rolí, inscenační metoda, skupinová reflexe, diskuse, aktivní naslouchání
Postup:	1. motivace – vyprávění známé pohádky a nakreslení vlastní ilustrace k příběhu 2. charakteristika postav v pohádce – jaké vlastnosti má dědeček, babička.... 3. rozdělení rolí ve skupině 4. dramatizace pohádky 5. reflexe a zpětná vazba: jak se pohádka líbila? Bylo dobré si ve skupině pomáhat? Chováš se v životě podobně, jak ses choval nyní? Která role se ti více líbila? Proč? Která role se ti více dařila? Proč? Vadil vám fyzický kontakt? Můžeme takovou situaci přirovnat k reálnému životu? Kulisy jsou určeny k obohacení scény. Výroba z oboustranného kartónu, jsou pevně připevněny na scéně. - řepa - kytky na poli - domeček na kopci vodové a temperové barvy
Metodické poznámky:	- je nutný fyzický kontakt žáků - pozor na bezpečnost – hra vyžaduje dohled vyučujícího – tendence žáků je tahat se a strkat víc, než vyžaduje hraní rolí, riziko úrazu. - skupina, která se ještě příliš nezná, může mít problém se rozehrát a uvolnit (žáci se stydí)
Text pracovního příběhu:	Žili, byli dědeček a babička. Jednoho dne děda zasadil řepu, která mu po čase vyrostla a byla převeliká. Snažil se ji vytáhnout. Tahal, tahal, ale nevytáhl. Přivolal si tedy na pomoc bábu. Babička se chytla dědku, dědek řepy a tahali, tahali, ale nevytáhli. Tak babka na pomoc přivolala vnučku. Vnučka se chytla babky, babka dědku, dědek řepy a táhli, táhli, ale nevytáhli. Tak vnučka zavolala pejska. Pejsek se chytil vnučky, vnučka babky, babka dědku, dědek řepy a táhli, táhli, ale nevytáhli. Tak pejsek zavolal na pomoc kočku. Kočka se chytla pejska, pejsek vnučky, vnučka babky, babička dědku, dědek řepy a táhli, táhli, ale nevytáhli. Tak kočka zavolala myš. Myš se chytla kočky, kočka pejska, pejsek vnučky, vnučka babky, babka dědku, dědek řepy a táhli, táhli a najednou řepa udělala „rup“ a byla venku... Vlastní převyprávění známé pohádky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

8. O velké řepě potřetí

Autor: Ivana Zetková

Škola: ZŠ Ibsenova 36, Ostrava – Přívoz

Věková skupina/počet: 1. Třída ZŠ, 8 žáků + vypravěč

Anotace:	Pohádka vypráví dětem jak je důležitá spolupráce pro dosažení společného cíle a že i ti, co se vzájemně nesnesou, se mohou domluvit a vzájemně si pomoci. Všichni společně dokážou více než jeden. Příběh učí děti: - spolupráci - toleranci - komunikaci - prožívání společného úspěchu
Hlavní a další obsažená témata:	- vzájemná pomoc – jedinec nedokáže tolik, co společně s ostatními - snášenlivost, tolerance, komunikace - prožívání úspěchu
Pedagogický cíl:	- pedagogickým cílem je naučit děti chápat důležitost vzájemné pomoci - snahou pedagoga je docílit v dětech pocitu, že jedinec sice dokáže dost, ale ve skupině je síla - vytvořit prostor pro to, aby si žáci mohli vyzkoušet na vlastní kůži jiné (reálné) aktivity na stejné téma
Čas potřebný k provedení:	Dvě vyučovací hodiny 1. vyučovací hodina – čtení nebo vyprávění pohádky, rozdělení rolí, dramatizace + inscenační pokusy s příběhem pohádky (i s případným prohozením rolí) 2. vyučovací hodina – interpretace pohádky (přiměřeně věkovým – rozumovým schopnostem), práce s příslovími, hry hrané na základě principu pohádky (stejně téma)
Nároky na prostor:	Běžná třída – koberec, prostor pro skupinovou práci
Materiál a pomůcky:	Masky zvířátek, dědeček – čepice, brýle, babička – sukně, šátek, dále „losovátka“ pro výběr rolí a materiál k přípravě dalších kostýmních prvků dalších postav příběhu. Případné stavebnice, papír, pastelky (podle výběru dalších činností). Potřeby pro vedení různých forem skupinové reflexe (výtvarné, hudební, jiné).
Použité metody či techniky:	Vyprávění příběhu – jeden žák je vypravěč (podle situace varianta vypravěč = učitel), hraní rolí, dramatizace, inscenace, skupinová reflexe Role učitele – koordinátor, hodnotitel, „publikum“
Postup:	Celé dramatizaci a inscenaci předchází čtení (nebo vyprávění) pohádky učitelem a vysvětlení toho, co „nás všechny čeká“. Poté si žáci vylosují role (včetně vypravěče). „Namaskují se“ a vypravěč začíná

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	vyprávět příběh – jednotliví účastníci reagují na pokyny vypravěče, ovšem mohou částečně improvizovat. Po „vytažení řepy“ je možné role obměnit – je třeba zkusit dětem vysvětlit, že ani to, že byl někdo „jen“ myškou, neznamená, že je méně důležitý (herec s rolí myšky se totiž může cítit málo využitý – to je pěkný zdroj materiálu pro reflexi v závěru práce). Druhá hodina bude věnována „rozboru“ pohádky, vysvětlování principu vzájemné pomoci. Příklady otázek pro skupinovou reflexi: 1. Proč nemohl dědeček vytáhnout řepu sám. 2. K čemu byla důležitá myška? 3. Proč se zvířátka nehádala? 4. Jaký byl vztah mezi lidmi a zvířátky? 5. Jak je možné, že všichni společně řepu vytáhli? Poté je možné ptát se na přísloví s podobným principem a zahrát si hry/hádat hádanky/řešit úkoly, ... na podobném principu vzájemné pomoci, kde jedinec daný úkol jednoznačně sám nezvládne. Ke každé takové zapojené aktivitě (výběr podle zkušeností učitele) patří samozřejmě opět kvalitní skupinová reflexe.
Metodické poznámky:	Může nastat problém u dětí, které spolu nevycházejí, nechť se chytí a společně tahat řepu. A naopak, děti méně komunikativní to motivuje ke společné hře. Je dobré, když učitel zná a umí používat různé formy skupinové reflexe, na jeho dovednostech vést takovou reflexi stojí dosažení vytčených pedagogických cílů.
Text pracovního příběhu:	Český špalíček pohádek Milada Motlová a Vlasta Baránková ISBN 978 -80 -242 -29362

9. Bajka Lev a myška

Autor: Mgr. Eliška Kopečná

Škola: ZŠ Štramberská 189, Kopřivnice

Věková skupina/počet: 1. – 5. třída ZŠ praktická, MŠ, 1. – 2. třída ZŠ, 4 – 12 žáků

Anotace:	Motivujeme žáky kouzelným prostředím, ve kterém se ocitáme, krajina lesa a v něm žijící zvířata. Informace rozšíříme rozdělením zvířat – volně žijící, domácí - rozdíly, péče o zvířata, zvířata v zoo, lovci v lese – zvířata chráněná, ohrožená. Bajka – zvířatům jsou připisovány lidské vlastnosti, zvířata mluví

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	- rozdíl pohádka x bajka x příběh x pověst Rozvíjíme kompetence sociální – vzájemná pomoc a spolupráce Kompetence komunikativní – děti vedou dialog Kompetence k učení – čtení s porozuměním
Hlavní a další obsažená témata:	Hlavním tématem bajky je pomoc druhému v nouzi. Téma lovu zvířat – zacházení se zvířaty, zvířata domácí, mazlíčci, péče o ně, péče o volně žijící zvířata, útulky, příklady negativní, vlastní zkušenosti dětí.
Pedagogický cíl:	Zejména chceme - prozkoumat téma pomoci člověku v nouzi Dále chceme - aby se děti zamyslely nad životem zvířat a vztahy mezi nimi obecně - vysvětlit rozdíl mezi pohádkou, bajkou, pověstí, ... - představit bajku jako zdroj informací o povahových vlastnostech lidí - vytvořit prostor pro získávání zkušeností se skupinovou prací
Čas potřebný k provedení:	1 vyučovací hodina – 45min.
Nároky na prostor:	Třída, ti co se nezúčastní, sedí jako diváci. Pokud zapojíme více hráčů je vhodný větší prostor – tělocvična, družina – můžeme se válet po zemi a hrát např. keře.
Materiál a pomůcky:	Kniha „Pohádky a povídky pro malé čtenáře“, obrázková osnova – připravíme si kartičky s obrázky - stromů, lva, myšku, provaz a lovce, skutečný provaz případně šátek na svázání lva. Doplňovačka k příběhu – příloha č. 1 Popletené věty příběhu – příloha č. 2
Použité metody či techniky:	Aktivní naslouchání, moderovaná diskuse, kladení otázek, čtení s porozuměním, inscenace děje příběhu, hra v roli, skupinová reflexe, práce s pracovním listem.
Postup:	Úvodní rozhovor (svět pohádek, bajky, život zvířat v lese, domácí zvířata, ochrana přírody, ochrana zvířat, atd.) - 5min. Poslech příběhu (čteného či vyprávěného) a úkoly z poslechu – volné otázky a odpovědi, řízená diskuse - 5min. Četba, čtení s porozuměním – práce s obrázky, skládání na magnetickou tabuli (obrázky mohou být schovány ve třídě, děti hledají a skládají na magnetickou tabuli dle děje) – 10 min. Dramatizace/inscenační pokusy – přidělení rolí – lev, myška, 2 či více lovců, případně stromy v lese (vzhledem k tomu, že je bajka krátká mohou se role rychle vyměnit – 10 min. Kontrola porozumění textu – doplňovačka (příloha 1) podle legendy, popletená bajka – skládání vět textu do správného pořadí (příloha 2), přepis bajky (možno využít v další hod. psaní) – 13 min. Závěr – hodnocení dětí, závěrečná reflexe k tématům příběhu (v pohádkách vždy vítězí dobro nad zlem, v bajce tomu tak vždy není – lidské vlastnosti, můžeme uvádět příklady ze školy či širšího okolí, kdo kdy komu pomohl, rozdíl mezi pomocí zistnou a nezištnou). Můžeme se zde také více věnovat rozlišení bajky, pověsti, pohádky, podle schopností a znalostí skupiny.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	Časovou dotaci přizpůsobíme schopnostem žáků a dalším okolnostem.
Metodické poznámky:	Je lépe, když mají nějakou roli při inscenačních pokusech všechny děti – jsou vtaženy do děje, herci nemají pocit, že se před ostatními předvádí, jsou spontánnější. Úvodní rozhovor o zvířatech, mazlíčcích a nezištné pomoci jsou témata dětem velmi blízká, pokud chceme dodržet časovou dotaci 45 min., je třeba hlídat čas (je také možné využít 2 hod. – 1hod. věnovat úvodnímu rozhovoru, poslechu, úkolům z poslechu, obrázkovému čtení a 2. hod. věnovat dramatizaci a inscenačním pokusům, výměně rolí a kontrole porozumění textu pomocí doplňovačky a skládáním vět do správného pořadí – popletená bajka) Další hodinu lze využít k přepisu bajky, kterou děti poskládaly dle přílohy č. 2 Je třeba, aby učitel skvěle ovládal techniku moderované diskuse a dovedl řídit skupinovou reflexi. Závisí na tom dosažení vytčených pedagogických cílů.
Text pracovního příběhu:	Použitá literatura: Pohádky a povídky pro malé čtenáře - Lev a myš (podle Ezopovy bajky), str. 35, SPN Praha 1979 Lev spal. Po tlapě mu přeběhla malá myš. Probudila ho. Lev myšku chytil. Myš prosila: „Pusť mě, lve! Jsem malá. Ale i tobě mohu někdy pomoci.“ Lev se usmál a řekl: „Nevím, jak bys mi mohla pomoci. Ale pustím tě, běž!“ Myška poděkovala a běžela domů. Za několik dní lva chytili lovci. Svázali mu nohy. Přivázali ho ke kůlu. Lev řval. Myška lva slyšela. Přiběhla a začala provazy hryzat. Hryzala a hryzala, až provazy povolily. Lev vyskočil a řekl: „Děkuji ti, myško! Vidím, že i malá myš může velkému lvu pomoci.“

Příloha č. 1 Doplňovačka k příběhu

1							V
2					V		
3					V		
4					V		
5						H	
6	H						

Legenda:

1. Kdo chytil malinkou myšku?
2. Co chtěla myška darovat?
3. Kdo chytil lva?
4. Co potřebovali lovci?
5. Co lovci svázali lvu?
6. Co udělala myška, aby lva zachránila?

1					L	E	V

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

2			Ž	I	V	O	T
3			L	O	V	C	I
4		P	R	O	V	A	Z
5				N	O	H	Y
6	H	R	Y	Z	A	L	A

Příloha č. 2

Popletená bajka

Očíslej věty tak, jak mají jít za sebou, nakonec bajku přepiš správně.

Jak myška pomohla lvovi.

„Strýčku lve, přišla jsem ti pomoci. Já jsem na tebe nezapomněla.

Ležel smutně a přemýšlel, jak by utekl.

Najednou k němu přiběhla myš, zrovna ta, co jí tenkrát daroval život, a povídá:

Začala kousat provazy a hryzala a hryzala, až z něho pouta spadla a milý lev byl volný.

Lev se pousmál a pomyslel si:

Ale slitoval se nad ní a pustil ji.

„Jak by mně takový tvoreček jako ty mohl pomoci?“

„Strýčku lve, daruj mi život!“

„Já se ti za to odvděčím!“

Jednou se stalo, že milého lva chytili lovci a svázali ho pevnými provazy, že se nemohl ani pohnout.

Myška pištěla:

Jednou lev chytil malou myšku a užuž zvedal tlapu, že ji rozšlápne a spolkně.

10. Jak brouci kůrovci napadli les

Autor: Mgr. Petra Jurošková

Škola: ZŠ Na Vizině 28, Ostrava - Slezská Ostrava,

Věková skupina/počet: 6 – 9 let, max. 20 dětí/žáků

Anotace:	Příběh „Jak brouci kůrovci napadli les“ byl použit jako součást celoroční akce s názvem „Se zvířátky do pohádky“. Celoroční akce byla zaměřena na rozvoj klíčových kompetencí podle RVP pro ZŠ. V tomto návrhu dílčí aktivity se práce týká těchto KK - Komunikativní - Sociální a personální - K učení
Hlavní a další obsažená témata:	Různost pohledů na jednu situaci. Ochrana vlastních hodnot. Podobnosti mezi životem zvířat v přírodě a životem lidí v lidské společnosti.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	Další zaměření: rozvoj hudebního a rytmického vnímání, rozvoj motoriky, rozvoj kreativity a tvůrčí fantazie dětí, rozvoj hudební vnímavosti a rytmického citění, kooperace, hledání a využití informací, vyprávění, ...
Pedagogický cíl:	Vytvořit prostor pro rozšiřování slovní zásoby. Vytvořit prostor pro práci ve skupinách (prohloubení dovednosti) Realizovat vybranou část obsahu předmětu HV v propojení s PT Environmentální výchova, OSV a MKV. Nechat děti vyzkoušet vyprávět vlastními slovy jednoduchý příběh (jeho část). Nabídnout prostor pro vlastní vyhledávání informací o zvířatech.
Čas potřebný k provedení:	Vyučovací hodina (mohou být i dvě spojené, bude více času na „trénink“ skupinového bubnování a přípravu kostýmních prvků).
Nároky na prostor:	Třída s volným prostorem pro skupinovou práci mimo lavice
Materiál a pomůcky:	Motivační příběh v obrázkové osnově – vyveden v dostatečném množství obrazů (alespoň 10), bubínky, paličky, rekvizity, kostýmní prvky pro vybraná zvířata
Použité metody či techniky:	výtvarná skupinová i samostatná práce (výroba obrázkového schématu příběhu, příprava kostýmních prvků), řízená diskuze, skupinová reflexe, inscenační metoda
Postup:	Děti si poslechnou živě vyprávěný příběh o útoku kůrovců na smrk. Pod vedením učitelky zkoušejí vymyslet a secvičit „varovný signál“ veverky a dalších zvířátek. Děti se rozdělí do dvou skupin. První skupina představuje zvířátka ze Sluneční paseky (shodnout se na konkr. zvířatech a jako skupinka připravit kostýmní prvky). Druhá skupina představuje hmyzožravé ptáky (opět příprava kostýmních prvků, například podle obrázků uvedených ptáků). Inscenační pokus: Učitelka znovu po částech vypráví příběh. Zvířátka začínají bubnovat (spolu s veverkou šíří varovný signál „nepřítel v lese“), střídají rytmus a dynamiku (veverka = učitel v roli, řídí proces). Ptáci jim ve stejném rytmu odpovídají. Hmyzožraví ptáci se dávají do boje s kůrovcem. Boj je znázorněn bubnováním v různých rytmech a zvyšováním intenzity zvuku. Podle situace je možné prokládat bubnování ptáků „hovorem kůrovců“, ten zajistí volní účastníci z druhé skupinky. Děti podle obrázkové osnovy vyprávějí svými slovy „Co se stalo na Sluneční pasece“. Střídají se ve vyprávění po obrazech (mohou se na svůj obraz chvíli připravit, pracovat třeba ve dvojici), učitelka se doptává na detaily, podporuje obrazivost výpovědí žáků. Diskuse a zároveň reflexe akce. Učitelka klade otázky, společně jsou diskutovány odpovědi. Příklad otázek: Nakolik myslíte, že příběh odpovídá skutečnosti – může veverka slyšet vrtání červotočů? Funguje to v přírodě tak, že

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	jedno zvíře dává varovné signály ostatním? Znáte taková zvířata? Jakým způsobem „to dělají“? A další možné otázky a úkoly: Poznáte podle obrázků z atlasu ptáků naše hmyzožravce? Jak si ve skutečnosti kůrovec „vybírá potravu? Otázka k tématu „empatie, různost úhlů pohledu“: Proč zvířátkům na Sluneční pasece vadí aktivita kůrovců? Chtějí kůrovci zvířátkům v tom příběhu škodit? Mohli žít všichni v jednom prostoru? (k některým otázkám je dobré připojit během diskuse i výklad)
Metodické poznámky:	- Maximální počet 20 dětí, minimální počet dětí při práci ve skupinkách 5 ve skupině - Učitel by měl být dobře orientovaný v problematice „kůrovec/hmyzožravci“ a zvládat výuku na perkusní nástroje - Žáci by měli mít dřívější zkušenost se skupinovou hrou na bubínky - Je třeba vybrat a předem připravit materiál pro kostýmní prvky - Učitel by měl skvěle zvládat vedení diskuse, skupinovou reflexi. Závisí na tom naplnění vytčených pedagogických cílů
Text pracovního příběhu:	Text příběhu: „Jak brouci kůrovci napadli les“ Nedaleko od sluneční paseky v kmenech vyvrácených stromů žila početná rodinka brouků kůrovců. Jednoho krásného slunečného dne jim došla potrava a měli převeliký hlad. A tak se domluvili, že se vydají hledat potravu. A jak se dohodli, tak se i stalo. Jednoho dne brzy ráno vyrazili na cestu. Přišli ke Sluneční pasece. V jejím okolí rostly překrásné zdravé stromy, ten jeden rostl jako by do nebe. Byl to král smrků. Brouci kůrovci, když ho spatřili, začali se jim sbíhat sliny na jazyku a rychle se pustili do práce. Začali do kůry smrku vyvrtávat dírký. Podivné zvuky, vrzání a klepání probudily zvířátka z jejich spánku. Veverka Terka hbitě vyskočila ze své postýlky a utíkala za neznámými zvuky. Chtěla zjistit, co se na pasece děje. Zastavila se a tiše poslouchala. Zvuky, které jí naháněly strach, přicházely z místa, kde rostl mohutný smrk. Najednou uviděla na stromě podivné brouky, které ještě nikdy neviděla. Začala ihned signalizovat, oznamovat: „Nepřítel napadl les!“ Svolávala na pomoc ostatní zvířátka. Na paseku přiletěli hmyzožraví ptáci, datel, strakapoud, žluna a žluva. Začali svými zobáky proklepávat napadený strom. Ale jen jeden z nich mohl nad kůrovci zvítězit a zachránit les. Měl černý fráček, červenou čepičku a dlouhý jazýček a zpíval si kli, kli, kli, kli,... Zvířátka ho poznala. Poznáte ho i vy? <i>Autorský příběh</i>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

11. Příběh svatého Martina

Autor: Naděžda Švecová

Škola: CZŠ a MŠ Přemysla Pittra, Jungmannova 3, Ostrava

Věková skupina/počet: 3 – 6 let, 7 – 15 dětí

Anotace:	Příběh jako zdroj informací. Dotčené klíčové kompetence: Sociální a personální - poznat přátelství, znát významy pojmů (udělat radost, dobré srdce, pomoci tím, čím můžu) Občanská - orientace v oslavě svátků (Sv. Martin) Komunikativní - vymýšlení jednoduchých úvah (přemýšlení nahlas) - rozvíjení představivosti vyprávěním, hraním, dramatizací - rozlišování zvuků K řešení problémů - vyvinout úsilí dokončit úkol K učení - soustředění na jednoduchou činnost - zhodnotit co bylo zajímavé, co mě zaujalo, co je správně - přiblížení časových pojmů (kdysi – dávno) Pracovní - lepení, práce s drátem a sklenicí, svíčkou, vnímání bezpečnosti při práci s plamínkem – lampičkou. - zvládání manipulace s různými předměty, jemná motorika
Hlavní a další obsažená témata:	Hlavní obsažená témata: - tradice vánočního a předvánočního období - změny v přírodě - přátelství a pomoc druhému - empatie, soucit
Pedagogický cíl:	Pedagogický cíl: - vtáhnout děti do děje příběhu, postupnou dramatizací přiblížit dětem, co znamená mít dobré srdce
Čas potřebný k provedení:	Čas k provedení: závislý od počtu dětí, 30 - 45 min.
Nároky na prostor:	Nároky na prostor: 1. část – v herně na koberci, děti sedí v kruhu na polštářcích uprostřed kruhu stavba hradeb, města. 2. část – v prostoru herny – jezdíme na koni, vládeme mečem, zkoušíme plášť. 3. část – ve třídě u stolečků – vytrhávání, lepení, navlékání, rozsvěcování lampiček. 4. část – závěr – v herně – chůze kolem města se svítilkami lampičkami a za zvuku jemné melodie (přítmí), rozloučení
Materiál a pomůcky:	Materiál a pomůcky: pro každé dítě – polštářek, barevný látkový ubrousek, korálky na navlékání, malá sklenice s okrajem (od tatarky), hrubší drát (motouz), čajové svíčky, tenký barevný papír k vytrhávání, lepidlo, hadřík, pro všechny společně – stavebnicové kostky na výrobu hradeb a brány, loutka Martina, loutka bílého

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	koně (na tyči), velký meč, obrovský červený plášť (aby se pod něj vešla většina dětí), loutka žebráka, kastaněty, zvoneček, zápalky, špejle, CD – s jemnou hudbou.
Použité metody či techniky:	Použité metody či techniky: Forma: ad1) individuální – zvonění zvonečkem hromadná – stavění hradeb, města ad2) slovní - dialogická – vyprávění příběhů učitelkou dramatizace s loutkou praktická – individuální – jízda na koni, vládnutí mečem, zkoušení pláště, ochrana žebráka ad3) praktická, individuální, skupinová, pracovní dovednosti – lepení, vytrhávání, navlékání slovní – vysvětlování postupu bezpečnosti zacházení s plamínkem ad4) hromadná, praktická – chůze při hudbě s lampičkou
Postup:	Postup: ad1) Děti usadím do kruhu na polštářky mrknutím na každého z nich. Zklidnění – přivítání zvonečkem „zazvoň si, Janičko!“ zazvoní si všechny děti. Přišla jsem vám dnes vyprávět příběh o Svatém Martinovi. To proto, že má dneska svátek. Vezmu vás do toho příběhu také. Martin byl voják, který se vracel z války. Jel si odpočinout do jednoho města, které bylo uzavřeno hradbami a velkou bránou, která se vždy na noc uzavírala. Spěchal a byl už vysílen, hladový a unavený. Při tomto vyprávění použiji loutku Martina na koni. Děti poslouchají dusot kopyt (kastaněty) z dálky i z blízka. Než Martin dojede, my si to město i s bránou a hradbami postavíme. Vybízím děti k postavení kruhových hradeb s velkou bránou. Některé děti hrají Martina a objíždí na koni kolem hradeb. Dle možnosti vystřídám všechny. Ve městě si postaví každé dítě svůj dům (barevné šátky), vyzkouší se brána. Ve městě je bezpečno, hradby město chrání. ad2) Najednou něco slyší – zklidnění – kůň se zastaví. U brány sedí žebrák, má z Martina strach. Je mu zima, je tma a má hlad. Co se stane, když ho Martin uvidí? Martin má dobré srdce, seskočí z koně, rozpůlí svůj plášť a půl daruje žebrákovi. Nenechá ho zmrznout. Teplý plášť ho zahřeje. Krátké povídání s dětmi o Martinovi, jaký je, proč asi pomohl žebrákovi, co znamená, když má někdo dobré srdce – jak by mohl ještě někdo pomoci? Děti radí – dá najíst, dá napít, vezme ho s sebou, zůstane s ním apod. Postupně si všechny děti zkusí plášť a schovají se pod něj – uvědomí si, že je tam teplo, tma, strach – chtějí ochranu – světlo. Lituji žebráka, že zůstal u brány, chválí Martina, že se rozdělil o svůj plášť. Martin se rozmýšlí, když plášť nestačí, vezmu tě s sebou a rozdělím se i o chléb a stůl. Martin se ráno rozhodne, že už nebude bojovat jako voják, ale bude pomáhat potřebným, chudým. Přinášet naději. My také chceme pomáhat, budeme hodní, kamarádští, ohleduplní, dáme naše světlo všem potřebným ad3)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	Děti se přesunují do třídy ke stolečkům. Vytrhávají z papíru kousky, lepí je na sklenici (malou zavařovací sklenici), s pomocí učitelky přidělávají drátek, děti navlékají korálky na držadlo a dokončují lampičku. Pak vkládáme do sklenice čajovou svíčku a zapálíme – dobré světlo. ad4) Děti se pomalu s rozsvícenými lampičkami vracejí k městu, hradbám a za zvuku tiché melodie chodí v kruhu, svítí – přináší lásku a přátelství, pomoc, hledají smutné, chudé, nešťastné, aby mohli pomoc. Vhodné je udělat v místnosti přítmi. Posléze lampy zhasneme, připravíme je k cestě domů. Děti si odnáší svatomartinské lampičky domů.
Metodické poznámky:	Metodické poznámky: - velmi důležitý na určený čas je počet dětí. Učitelka sleduje čas a podle potřeby koriguje aktivity dětí: zvonění zvonečkem, stavění hraček, svých domečků, jízdu s koníkem, ukrývání a zkoušení pláště – v ideálním případě je nejlepší vystřídání všech dětí. Při velkém počtu si všichni nevyzkouší vše, ale je třeba dbát na to, aby všechny byly zapojeny alespoň do některých praktik. Lze přidat i činnosti další – nošení meče, přisednutí k žebrákovi apod. U samostatného vyrábění lampiček učitelka pomáhá dětem, vybízí i pomoc kamarádů – malí, velcí... Pozor na bezpečnost při rozsvěcování a pohybu s lampičkou. Loutku Martina – vede učitelka po celou dobu, dětem půjčí koníka, plášť – dle průběhu činností.
Text pracovního příběhu:	Text: Příběh je motivován a volně zpracován podle námětů knihy „Za zavřenou bránou“ (legenda o svatém Martinovi) Franz Kett Petra Ostermann Český text – Eva Muroňová Vydal – Tiskárna Expodata – Didot, společnost s.r.o., Brno. Využití metodiky „Aby malé bylo velké“.

12. Pohádka o nerozlučném přátelství

Autor: Věra Fialová

Škola: ZŠ T. G. Masaryka, Trnková 280, Bohumín Pudlov

Věková skupina/počet: MŠ, přípravná třída, 1. stupeň ZŠ, 15 dětí/žáků

Anotace:	Příběh o dvou nerozlučných přátelích podněcuje děti zamýšlet se nad kamarádstvím. KOMPETENCE, které můžeme rozvíjet: - vyjadřuje vlastní názor - přispívá k upevňování přátelských vztahů

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	- průběžně rozšiřuje svoji slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím
Hlavní a další obsažená témata:	Příběh vypráví o tom, jak vzniklo „dokonalé nerozlučné přátelství“. Týká se především mezilidských vztahů.
Pedagogický cíl:	- Rozšiřování slovní zásoby - Rozvoj schopnosti citového a smyslového vnímání a pozorování, hodnocení
Čas potřebný k provedení:	cca 35 minut
Nároky na prostor:	Školní třída, děti často pracují v úzkém kruhu – hodí se volné místo s kobercem či něco měkkého na sednutí (podle možností).
Materiál a pomůcky:	papír, pastelky, zvoneček (nástroj pro strukturování času), ... další materiál či pomůcky (např. k dalšímu využití během vyprávění či předčítání příběhu) podle uvážení a zkušeností učitele
Použité metody či techniky:	Samostatná i skupinová práce, živé vyprávění příběhu nebo předčítání, kladení otázek, řízená diskuze, výtvarná i literární tvorba, experimentování s pantomimou
Postup:	Řízená diskuze o přátelství – 5 min (učitel klade otázky, jako např.: Jak si představuješ dokonalé přátelství? Jaké má tvůj kamarád vlastnosti? Za co bys ho chtěl pochválit?) Poslech příběhu – 5 min (živé vyprávění nebo předčítání) Namaluj kamaráda – 10 min (Je dobré mladším dětem navrhnout, kdo to všechno třeba může být, zvláště když hlásí, že si na nikoho nemohou vzpomenout. Zadání: zkuste si představit, jak váš kamarád vypadá, jaké má vlasy, jak se tváří, co má na sobě, co právě dělá, kde je, ... Vezměte si pastelky a zkuste ho podle své představy namalovat) Hotové obrázky si děti společně prohlédnou, je možné položit jednu otázku autorovi. Obrázky pak můžeme nechat ve třídě vystavené, později je můžeme třeba poslat kamarádům poštou spolu s dopisem, který někdy později ještě napíšeme) Vyjádři ho pantomimou – 5 min (zadání: vzpomeňte si na nějakou činnost, kterou spolu rádi provádíte nebo na něco, co váš kamarád sám rád dělá a zkuste nám to ukázat – bez mluvení předvést) Slož o něm báseň – 5 min (zadání: Zkuste se zamyslet a vytvořit jeden či dva rýmované verše, které nám o vašem kamarádovi zase řeknou něco nového – učitel uvede příklad. Podle situace může jít o společnou tvorbu, řídí učitel)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	Vláček přátelství – 3 min (S rizikem, že někomu může být líto, že se zapojil až na konci vláčku a drží se někoho, s kým kamarád vlastně není. Varianta je „vláček v kruhu“ bez procesu řazení „vagónků“ podle sympatií)
Metodické poznámky:	Podle času mohou celé akci předcházet (či přijít na závěr) krátké rozhovory a jiné vstupy na téma kamarádství (poslech písně, vyprávění učitele o svých kamarádech, novinový článek,...). Učitel by měl žáky znát, aby mohl předcházet možným nepříjemným pocitům u těch, kterým třeba kamarádi chybí nebo zažili zklamání apod. Není dobré při diskusi i v dalších činnostech naléhat na děti, aby za každou cenu řekly svůj názor nebo se jinak projevovaly podle zadání. Pro seznámení s tématem někomu stačí jen „být při tom“. Je ovšem dobré adekvátně ocenit ty děti, které se zapojily a něco vytvořily.
Text pracovního příběhu:	Kalábová Naděžda, Pohádkové vzdělávání. 1.vyd Národní institut dětí a mládeže, 2007, 64 s. ISBN 978-80 86784-56-4

13. Kámen

Autor: Miluše Sojková

Škola: SŠ, ZŠ a MŠ, Karviná – Nové Město, Komenského 614

Věková skupina/počet: 3 – 10 let, max. 15 dětí/žáků

Anotace:	Příběh „Kámen“ jako inspirace pro tematické zaměření vybraných vyučovacích předmětů (např. VV, Zeměpis, Dramatická výchova, Tělesná výchova a další) Je možné akcentovat práci např. na rozvoj KK k učení, sociální a personální, pracovní. Text „Kámen“ a „Kamínek“ použije učitel v daném předmětu a s vybraným tématem podle svých možností.
Hlavní a další obsažená témata:	V textu „Kámen“ jsou k využití například témata: Touha po svobodě, vnímání působení přírodních dějů a sil, hledání „svého místa na slunci“, pocity nespokojenosti, stísněnosti, volnosti, souznění a sounáležitosti, ...
Pedagogický cíl:	- Vytvořit bezpečný prostor ke zkoušení vyjadřování vlastních pocitů. - vytvořit žákům zkušenost s učením se podle principů ITV - nabídnout žákům možnost/zkušenost podílet se na obsahu a zaměření

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	vyučování Další konkrétní cíle nutno definovat s ohledem na zvolený vyučovací předmět.
Čas potřebný k provedení:	1 vyučovací hodina
Nároky na prostor:	Třída, herna.
Materiál a pomůcky:	Kniha – text „Kámen“ a podle vybraných vyučovacích předmětů pak dále například obrazový nebo filmový materiál, mušle a kameny různé velikosti a struktury, hudební nástroje, výtvarnické nástroje a materiál, vybrané hudební skladby a audiotechniku...
Použité metody či techniky:	Předčítání nebo živé vyprávění, výklad, skupinová reflexe, moderovaná diskuse, kladení otázek, ... a další metody a techniky podle zvolených vyučovacích předmětů.
Postup:	Učitel přečte žákům příběh „Kámen“. Následuje skupinová reflexe např. v podobě moderované diskuse. Z ní jsou učitelem pečlivě vybírána a pojmenovávána témata pro další práci. Je dobré připravit žáky na to, že se s nimi potkají dále v různých předmětech. Bezprostředně poté (ale také s odstupem i příští dny) může následovat vyučovací hodina vybraného předmětu, která bude obsahovat některé z diskutovaných témat inspirovaných příběhem. Vybrané hodiny různých předmětů mohou po sobě také následovat. Např. v Zeměpise – místa na Zemi, kde je dosud patrný dávný proces utváření zemského povrchu (obrazové či filmové pomůcky, podpora). Ve VV je možné provádět např. frotáž z povrchů různých hornin, nebo modelovat kameny podle předlohy či vytvářet z kamenů kompozice – instalace např. na téma „stísněnost“. V TV je možné učit děti např. skupinový synchronizovaný pohyb. V DV např. se můžeme věnovat pokusům o pohybové vyjádření vybraných pojmenovaných emocí či pocitů jako spokojenost, volnost, sevření, touha, ... je také možno zkusit s dětmi zinscenovat „příběh kamene“ tak, že zvolíme míru stylizace jednotlivých „postav“ a budeme experimentovat a improvizovat podle vybraných obrazů z příběhu. Součástí práce s příběhem v kterémkoliv z vybraných předmětů by měly být další formy skupinové reflexe, vedené k pojmenovávání, sdílení poznatků, pocitů, názorů, otázek, ... to vše k vytčeným pedagogickým cílům. V závěru vybrané vyučovací hodiny lze pro uvolnění napětí a únavy, která se nahromadila v průběhu práce či naopak v začátku hodiny pro soustředění ke skupinové práci využít následující cvičení (cíle a vyznění je na vedení pedagoga).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	Kamínek Děti stojí společně s dospělým v kruhu. Všechny se maximálně soustředí, pravou ruku mají předpaženou, dlaň otočenou nahoru. Pomalu si dřepnou, ze země u svých nohou seberou pomyslný kamínek a chvíli dělají, jako by ho potěžkávaly. Potom při nádechu nosem pomalu pohupují rukou dolů a mírně dozadu, kamínek drží v zavřené dlani. Nakonec se znovu postaví a přitom hodí (pomyslným) kamínkem směrem ke stropu, jako by do toho stropu chtěly udělat díru. Tento pohyb je doprovázen výdechem ústy a zvoláním „ach“.
Metodické poznámky:	- Je důležité, aby si dospělý dobře osvojil všechny části hry ještě před tím, než ji začne hrát s dětmi. - Při tomto cvičení (kamínek) je třeba provádět všechny pohyby a dýchání kolektivně, je dobré, když děti mají s tímto způsobem práce již předchozí zkušenost. - Během vyprávění (pokud nemusí číst text) vyučující může využívat a zapojovat např. vhodný způsob nonverbální komunikace, týkající se děje a podporující obrazivé dorozumívání a žáci se do příběhu zapojují podle instrukcí, třebas i přímou nápodobou vypravěče. Mohou uplatnit i svou fantazii. - učitel by měl velmi dobře ovládat techniky skupinové reflexe, stojí na tom realizace zvolených pedagogických cílů.
Text pracovního příběhu:	Kámen Poté, co vznikl svět, když už byly vody rozděleny do moří, jezer a řek, když byly stvořeny rostliny, zvířata a lidé, když se země stála úrodnou a na všechny a všechno dohlížely vysoké hory, zbylo na zemi několik obrovských balvanů. Ležely docela opuštěné. Některé byly hranaté a drsné, jiné kulaté a hladké. Jeden hladký kulatý kámen ležel uprostřed jiných, ale necítil se tam příliš pohodlně. Tížily ho ostatní kameny, měl pro sebe málo místa, málo prostoru. Cítil se stísněně. Cítil se těžce, byl úplně ztěžklý. I ty můžeš cítit, jak je těžký. V noci si postěžoval měsíci, ale měsíc sám mu nemohl pomoci. Řekl však o jeho stížnostech slunci, větru i dešti. Všichni čtyři se pak sešli a rokovali o nich. Vítr si přivolal dokonce všechny své ostatní sourozence a příbuzné, všichni dohromady by způsobili pořádnou vichřici. Vše, co se na poradě rozhodlo, zaznamenaly hvězdy a měsíc na všechno dohlížel. Rokování trvalo dlouho, ale nakonec se našlo řešení. Vichry zaduly ze všech sil a déšť poslal přívaly vod. Kulatý hladký kámen náhle ucítil, že se něco děje. Mohl se hýbat, měl kolem sebe víc místa i prostoru, mohl se náhle vymanit ze sevření ostatních kamenů. Byl volný. Kámen náhle může volně dýchat. Může se zhluboka nadechnout. Cítí se volně. I ty můžeš cítit, jak je uvolněný. Vichr zadul ze všech sil ještě jednou a kámen se rozkutálel. Kutálí se dál a dál, až k moři. Na břehu moře zůstává ležet v písku, velmi se mu tu líbí. Má krásný výhled do okolí. Velmi rád by zůstal, cítí se zde jako doma. Vnímá hřejivé paprsky slunce, příjemně ho hřejí. I ty můžeš cítit, jak příjemně

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	slunce hřeje. Kámen cítí i vánek, který chladivě povívá kolem. Cítí se příjemně. I ty můžeš cítit, jak příjemně mu je. A můžeš snít dál. Kamínek 100 námětů pro dramatickou výchovu. Dominique Megrierová ISBN 80-7178-288-2 Kámen Příběhy z měsíční houpačky. Else Müllerová ISBN 80-7178-219-X

14. Pes a zrcadlo

Autor: Jitka Stašová

Škola: SŠ, ZŠ a MŠ Karviná – Nové Město, Komenského 614

Věková skupina/počet: možno upravit pro každou věkovou skupinu délkou vyprávění, 5 – 15 dětí/žáků

Anotace:	Příběh jako otvírák tématu. Mezilidské vztahy, význam kamarádství, význam vlastního chování jako příkladu pro druhé Vhodné pro vzdělávací oblast Člověk a jeho svět – 2.roč. -Žák se učí omluvit, když nedodrží dohodnutá pravidla potřebná k plnohodnotnému soužití -Žák si začíná uvědomovat své přednosti a nedostatky -Žák je podporován v úsilí pomáhat a chránit slabší spolužáky
Hlavní a další obsažená témata:	Příběh ukazuje odezvu a následky našeho vlastního jednání. Poukazuje na to, že často se vlastně setkáváme s tím, co očekáváme. Nabádá nás ke vstřícnosti v jednání s druhými.
Pedagogický cíl:	Uvědomit si, že v každé situaci je velmi důležité, jak se zachovám (případně, že to podléhá mé volbě).
Čas potřebný k provedení:	Čas vždy přizpůsobím věkové kategorii. Od 10 min. až ..... záleží na fantazii pedagoga (vypravěče) a možnostech/limitech skupiny účastníků.
Nároky na prostor:	Kdekoliv

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Materiál a pomůcky:	Zrcadlo, obrázek nebo maňásek psa
Použité metody či techniky:	Vyslechnou příběh - poslech Budou odpovídat na kladené otázky – dialog, skupinová diskuse Budou pohybem a mimikou vyjadřovat chování psa a jeho nálady (vrčení, štěkání, vrtění ocásku, kňučení, vytí apod.) - dramatizace
Postup:	Poslech – délka/forma podle věku zúčastněných Dramatizace – inscenační prvky (herecká akce, hra s loutkou, ...) budou prolínat vyprávěným dějem, opět záleží na fantazii vypravěče Dialog/diskuse – vlastní rozbor příběhu, vypíchnutí témat, vyjádření a sdílení vlastních zkušeností s nimi, kladení reflektivních otázek Využití zrcadla – žáci mimicky vyjadřují nálady jako je vztek, veselí, smutek, pláč, únava, radost apod. a pozorují se přitom v zrcadle. Závěr – např. v podobě shrnutí dvěma větami (podle věku účastníků)
Metodické poznámky:	U mladší věkové skupiny příběh vyprávím bez zakrvácení, ale pouze s omráčením a natlučeným čumáčkem. Na závěr se mohou děti rozpovídat o svém vlastním psovi, jak vypadá, jak ho doma vychovávají, čím ho krmí, co všechno umí apod. Velký akcent spočívá na dovednosti učitele vést reflexi a průběžně i v závěru pojmenovávat dotčená témata a vysvětlovat je spolu s dětmi na dalších příkladech.
Text pracovního příběhu:	FERRERO Bruno, Paprsek slunce pro duši, 1.vyd.,Praha, Portál, 2000,36-37s., ISBN 80 – 7178 – 453 – 2 Pes v zrcadle (příběh jsem upravila pouze tím, že jsem použila jednotné číslo ve chvíli, kdy pes vešel do místnosti se zrcadlem, v originále je tam místnost plná zrcadel a tím pádem i smečka psů) Jednou se pes zatoulal do místnosti, ve které bylo velké zrcadlo. Náhle proti sobě uviděl také psa. Zlobně zavrčel a vycenil zuby. Druhý pes samozřejmě udělal totéž. Pes chvíli zmateně uskakoval před útočníkem, a když viděl, že dělá totéž, rozzuřeně zaštěkal a skočil po něm. Po strašném nárazu do zrcadla padl na zem omráčený a zakrvácený. Kdyby byl jen jednou přátelsky zavrtěl ocasem, druhý pes v zrcadle by pozdrav opětoval a jejich setkání by bylo radostné.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

15. Přátelství – skutky, činy

Autor: Andrea Zbránková

Škola: ZŠ Karasova 6, Ostrava – Mariánské Hory,

Věková skupina/počet: 5 – 7 let, 6 – 15 dětí

Anotace:	Klíčové kompetence, na něž se můžeme zaměřit: Kompetence k řešení problémů: děti jsou vedeny ke spolupráci a řešení problémů, chovají se na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé Kompetence sociální a personální: děti jsou vedeny k vzájemnému naslouchání a toleranci, vyjadřují samostatně a smysluplně myšlenky a pocity ve vhodně zformulovaných větách Kompetence občanské: děti projevují chování podporující dobré mezilidské vztahy (žádá, děkuje, daruje atd.) Kompetence k učení (či také KK pracovní): rozvoj sebeobsluhy a osvojování pracovních návyků, na základě své představitosti tvoří z daného materiálu Kompetence komunikativní: rozvoj slovní zásoby a respektování názorů jiných, děti aktivně používají slovní zásobu v odpovídajícím významu, učitel vede děti k souvislému vyjadřování, zapojení do diskuse
Hlavní a další obsažená témata:	1. přátelství – skutky, činy, vzájemné chování, naslouchání, tolerance 2. roční období – podzim – charakteristické znaky 3. druhy ovoce 4. zvířátka a jejich projevy, hlasy, chování, způsob existence 5. 5 smyslů – např. chuť, čich / jablíčko/ 6. rozlišování a pojmenování barev 7. názvy stromů – stromy listnaté, jehličnaté 8. chování v přírodě, životní prostředí, vztah ke zvířatům a přírodě kolem nás 9. matematické úkony – dělení jablíčka, počítání dílů 10. práce s příběhem, knihou, písmena, slabiky, vytleskávání apod.
Pedagogický cíl:	1. uvědomování si, jak různě mohou vypadat vztahy mezi lidmi, dětmi 2. uvědomění si, že způsoby chování ovlivňují vztahy (co můžeme dělat proto, aby naše vzájemné vztahy byly co nejlepší) 3. pochopení a rozlišování správné x nesprávné v našem chování 4. rozvoj komunikativních dovedností a slovní zásoby

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	5. rozlišování a pojmenování barev 6. trénovat rozvoj jemné motoriky 7. rozvoj schopnosti tvořit 8. rozvoj estetického cítění 9. rozvoj ve využívání základních kreativních postupů 10. osvojování si různých vyjadřovacích (komunikačních) dovedností 11. zlepšování vlastního soustředění 12. rozvoj schopnosti řešit konflikty (úcta, tolerance, pochopení, respektování druhých, naslouchání, schopnost umět se domluvit, ...) 13. rozvoj přirozené schopnosti dětí vyjádřit hudbu pohybem 14. rozvoj hudební sluchové představivosti 15. uvědomit si možnosti a vyzkoušet si vyjádřit hlasem pocity (radostně, našťavaně, vážně, apod.) 16. upevňovat rytmické cítění v říkadlových melodiích i písničkách
Čas potřebný k provedení:	2 x 45 min.
Nároky na prostor:	třída
Materiál a pomůcky:	Kniha „Pohádky se zvířátky“, jablka pro výtvarnou činnost, štětce, temperové barvy, kelímky, výkresy formátu A3, voskové pastely, tužky, jablíčka k ochutnávání, masky zvířátek (nebo materiál k jejich výrobě – varianta), klavír, Orffovo instrumentarium
Použité metody či techniky:	Vyprávění nebo předčítání příběhu, řízená diskuse, vybraná výtvarná technika, inscenační metoda, zpěv i za doprovodu klavíru i s využitím dětského Orffova instrumentária.
Postup:	1. Vyprávění nebo předčítání příběhu. 2. Povídání o přátelství, spravedlnosti, dárku, ... 3. HPH – „Tiše děti, zajíc spí“, „ Leze ježek“, „Vrána letí“, „Chodí medvěd po zahradě“. 4. Výtvarná část – rozkrojíme si jablíčka, natíráme je žlutou a červenou temperovou barvou a otiskujeme na připravené výkresy formátu A3. Domalujeme voskovými pastely stopky a listy jablíček. Dle počtu dětí jsou rozděleny na skupiny. 5. HPH: „Hop, hop na jablíčko vyskočím“. 6. Dramatizace, inscenační pokusy: „Zajíčková chaloupka“ – zvířátka se kamarádí (jednáji spolu viditelně jako přátelé), společně hospodaří, vzájemně si pomáhají. Napodobování hlasů zvířátek dle hudby. Ve variantě podle schopností dětí či časových možností můžeme včlenit např. využití masek zvířátek (výroba i hra s nimi). 7. Zpěv za doprovodu klavíru s využitím dětského Orffova instrumentária „Klikatá je pěšinka“. 8. Ochutnávání jablíčka – vnímání chutě, vůně, tvaru, barvy. Společné pojmenovávání + uzavření akce (například společnou instalaci výtvarných prací).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Metodické poznámky:	Z uvedených témat a cílů je třeba uvážlivě vybrat a soustředit se pouze na vybrané. Snaha o realizaci všech či příliš mnoha by byla na škodu věci (v navrženém formátu 2 x 45 minut se všech cílů dosáhnout nedá) Je důležité, aby učitel dobře zvládal umění klást otázky a vést skupinovou reflexi (více způsoby). Závisí na tom míra dosažení vytřených pedagogických cílů.
Text pracovního příběhu:	V. Sutějev, „Pohádky se zvířátky“, LIBREX 2009 ISBN: 9788072284573 <u>Text příběhu:</u> „Jak si zajíc, vrána a ježek rozdělili jablko“ Byl pozdní podzim, dávno opadalo listí, jen na vrcholku plané jablůňky viselo jedno jediné jablko. Právě tehdy běžel lesem zajíc. Jak jen jablíčko získat? Na smrku sedí vrána. Přelétla ze smrku na jabloň, utrhla jablko, neudržela ho v zobáku a jablko spadlo na zem. Než si jablko stačil zajíc vzít, utíká s ním již pryč ježek, který pod jabloní v listí spal, a na ostny se mu připíchlo jablíčko. Zajíc, ježek a vrána se začnou dohadovat, či je vlastně jablíčko. Zajíc jej uviděl, vrána shodila na zem, ježek jej zachytil. Křičeli, poprali se, vrána klovala, ježek píchal, zajíc kopal. A tu, kde se vzal, tu se vzal, objevil se medvěd. Všichni se k němu vrhli a prosili o radu. Ty jsi největší a nejmoudřejší, spravedlivě nás rozsud'. Vyprávěli mu, co se stalo. Medvěd usoudil, že mají všichni pravdu, přemýšlel (dětí také přemýšlí) a přišel na nápad, rozdělte si jablíčko na tři díly. Zvířátka byla potěšena a rozdělila jablíčko na stejné čtyři díly, jeden i pro medvěda, který je tak spravedlivě rozsoudil.

16. Příprava divadelního představení „Melalo a smrt“

Autor: Mgr. Kateřina Prokopová

Škola: CZŠ a MŠ Přemysla Pittra, Jungmannova 3, Ostrava

Věková skupina/počet: 7 – 12 let, 8 – 15 dětí/žáků

Anotace:	ANOTACE: - příběh tradující romskou kulturu - příběh jako „otvírák“ tématu a „materiál“ k inscenování KOMPETENCE, ke kterým můžeme směřovat: - rozvinutá představitivost - pracovat v kolektivu - zdravě důvěřovat druhým - cítit zodpovědnost za výsledek společné práce - zdravé sebevědomí

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	- vyvinout úsilí dokončit započatou práci - psychosomatické dovednosti (práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla, využívání verbální i neverbální složky komunikace)
Hlavní a další obsažená témata:	HLAVNÍ A DALŠÍ OBSAŽENÁ TÉMATA: - smrt jako přirozená součást života - otec starající se sám o děti - zodpovědnost vůči druhým
Pedagogický cíl:	PEDAGOGICKÝ CÍL: - porozumění lidovým rčením: „bez práce nejsou koláče“ a „pečení holubi nelétají sami do huby“ - seznámení dětí s tradičními romskými pohádkami - pochopení, že člověk musí vynaložit určité úsilí, když chce něco změnit Očekávaný výstup: dítě přistupuje k dramatické a inscenační tvorbě jako ke společnému tvůrčímu procesu, ve kterém přijímá a plní úkoly, přijímá zodpovědnost za společnou tvorbu a prezentaci jejího výsledku
Čas potřebný k provedení:	celodenní aktivita
Nároky na prostor:	NÁROKY NA PROSTOR: prostor cca. 4 x 4m (jeviště), (tělocvična) možnost umístit stabilní kulisy (v průběhu nedochází k žádné jejich výměně či přemísťování).
Materiál a pomůcky:	MATERIÁL a POMŮCKY: barvy, lepidla, papírové kartony, štětce, lepicí páska, barevné kusy látek, nůžky Příklad použití: (kulisy a rekvizity z dalších částí příběhu: (rekvizity) - hrnec, lavor, kosa, jídlo (vyrobeno z kartonů), měšec, dukáty, dřevěná tyč, barevný závěs. (kulisy) - kříž, jako symbol kostela (karton). Chatrč: dvě 1,5m vysoké kobercové (papírové, umělohmotné) role se stabilní základnou, vyrobenou z tzv. dřevotřísky, na níž jsou role připevněny. V horních částech rolí jsou vyřezány prostory pro posazení tyče se závěsem. Při odhrnutí je vidět dovnitř chatrče. Dva velké balvany (karton). Hořící svíce (karton).
Použité metody či techniky:	POUŽITÉ METODY, TECHNIKY: - inscenování - práce na divadelním tvaru (činohra) - skupinová reflexe - předčítání nebo živé vyprávění příběhu METODIKA: - slovní (práce s textem) - hudební (housle, triangel, štěrchátka, tamburíny) - pohybová (tanec, pohyb na jevišti) - individuální (ztvárnění role) - skupinová (propojování) - praktická (vyrábění kulis, rekvizit) - estetická (malování kulis, rekvizit) - fonetická (práce s hlasem)
Postup:	POSTUP:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

	- děti si poslechnou vyprávěný příběh (živé vyprávění, audio nahrávka, předčítání, ...) nebo jeho část - zkusíme s dětmi „stavět“ vybrané pro ně zajímavé situace z příběhu, krátce je rozehrávat a reflektovat např. jejich průběh, motivy a pocity postav, apod. Příklad: Vybrali jsme situaci „táta a hladovějící děti“, přečteme (odvyprávíme) ještě jednou tuto situaci a ptáme se dětí „jak to tam vypadá“. Ihned zkusíme postavit tzv. „živý obraz“ (postavíme jich i několik a můžeme je i na několik vteřin rozhýbat), pak si sedneme a zkusíme společně odpovědět na pár otázek, jako např.: Měli jste někdy opravdu hlad? Či je to asi v příběhu „vina“, že ta rodina nemá co jíst? Co byste dělali, kdybyste byli v příběhu v roli otce? Jak se ten táta asi cítí? Podle reakcí dětí pak otázky rozšíříme, doplňujeme, ... - posadíme se společně tak, že dobře vidíme budoucí „jeviště“ z pohledu diváků a společně se domluvíme, jaká jedna (nebo dvě) důležitá „věc“ by tam měla být, abychom jako diváci dobře rozuměli tomu, kde se děj zkoumané situace odehrává (všichni při tom víme, že chystáme scénu pro divadelní provedení příběhu) - pustíme se společně do výroby vybraných „kulis“ z připraveného kartonu. - zkusíme situaci znovu přehrát tak, aby každý účastník v ní měl své místo (pokud to nejde, tak se děti mohou prostřídat a vzájemně si dělat publikum).
Metodické poznámky:	METODICKÉ POZNÁMKY: Dobře obeznámit děti s textem (již dříve jej číst, nebo poslouchat). Pohádku lze hrát „bez textu“ (scénáře), tj. že děti budou užívat vlastní výrazové prostředky za předpokladu, že bude dodržen smysl pohádky. Je dobré nechat prostor pro individuální projev. Využít role vypravěče - ulehčuje náročnější scény časově, nebo náročnější zápletku. Možno použít i některá slova v původním znění (slovensky). V romských rodinách se často hovoří česky, slovensky a romsky. Některá slova mohou být nahrazena romštinou. Balvany z p. kartonu slouží jako zákryt díry, do které Melalo padá. Vše kromě chatrče může být vyrobeno z p. kartonu. Hudba i efekty (hrom, smutek, pád do díry, ...) mohou být nahrány na audio nosič. Lépe je však využít živou hudbu a efekty (housle, triangl, štěrchátka, ...). OSOBY: vypravěč, Melalo, smrt, farář, děti
Text pracovního příběhu:	TEXT PRACOVNÍHO PŘÍBĚHU (děj vlastními slovy, sled obrazů): Melalovi cikánovi umřela žena. Sedí před svou chatrčí, drží si hlavu v dlaních a nařiká na bídu. Před chatrčí i uvnitř se pohybuje několik dětí. Některé pláčou, jiné se dožadují od starších sourozenců jídla nebo nahlíží do prázdných hrnců. Objeví se paní v bílém (Smrtka). Ptá se Melala proč nenakrmí ty ubohé děti. Cikán se lekne, ale záhy si dodá odvahy a rozzloben láteří na smrt, která mu vzala ženu a obviňuje ji ze své bídy. Paní v bílém mu nabídne řešení, pokud on jiné než bédování nezná. Říká mu, že si vezme děti k sobě, že na onom světě hlad nepoznají, že ona může všechno, že je smrt. Melalo se poleká a slibuje, že půjde do práce a o děti se postará. Smrtka souhlasí a nabízí Melalovi prase, aby děti neumřely hladu, než si práci najde.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

V chatrči se ozývá smích nasycených dětí, Melalo hraje na housle, děti tančí. Prase se brzy sní a do chatrče se opět nastěhuje hlad. Melalo proklíná Smrtku, která mu vzala ženu, a na svůj slib už dávno zapomněl. Napadlo ho, že když mu Smrtka pomohla jednou, pomůže i podruhé. Vydává se ji hledat. Bloudí krajinou, hučí silný vítr, cikán dostane strach, rozběhne se, zakopne a spadne do díry. Hoří tam spousta svíček, Melalo spatří Smrtku, jak svíčky zhasíná a jiné zapaluje. Smrtka ho osloví. Ptá se, jestli ji přišel poděkovat za prase, jak se mají děti a zdali si už našel práci. Melalo spustí, že nemá zač děkovat, protože ona byla ta, která mu vzala ženu a tím ho uvrhla do bída. Smrtka mu odpoví, že si myslí, že se mu nechce pracovat, ale ještě jednou prý pomůže. Podává mu měšec dukátů s varováním, že pokud si ani teď práci nenajde, její kose neujde. V chatrči je opět veselo, ale ne na dlouho. Melalo znovu nařiká, vzpomíná na ženu a neví, co má dělat. Přemýšlí, jestli má jít ještě jednou za Smrtkou, ale bojí se, že ta ho okamžitě odporoučí na onen svět. Ale umřít hladu taky nechce, a tak se Smrtku vydává znovu hledat s plánem, jak ji přelstí. Napadá ho, kdyby byla jeho dětem kmotrou, nikdy by už neměli hlad. Potká ji na cestě. Ona se ptá, co hledá. On odpovídá, že žal ho k ní přivedl, nemají co jíst, chatrč se rozpadá. Dodá si odvahy a lživě spustí, že jeho děti nejsou pokřtěny, jestli by jim nebyla kmotrou. Smrtka se raduje. Sahá do rubáše a podává Melalovi pytlík dukátů se slovy, aby děti řádně nakrmil a připravil do tří dnů na křest. V chatrči je opět veselo. Děti se chystají ke křtu a odchází s Melalem do kostela. Poté vstoupí Smrtka, farář se lekne a roztřeseným hlasem se zeptá, co tady chce. Smrtka odpoví, že bude kmotrou dětí. „Nebudeš, tyto děti už jsou pokřtěné. Kmotry jsou nejbohatší sedláci z vesnice“ odpovídá farář. Smrtka pochopila, že ji Melalo napálil. Velmi se rozhněvá a ukládá Melalovi trest smrti do tří dnů a nocí a odchází. Teprve teď se Melalo opravdu bojí a jde s dětmi domů. Je velmi smutný a pláče. Děti toho nedbají, jsou najedené, nic jim nechybí, a tak dovádějí a tančí. Toto Melala rozzlobí a začne na děti křičet a bít je. Ony zalezou do chatrče a on vysílen padne a rozhodne se ještě jednou vyhledat Smrtku. Snad mu to odpustí. Je mu líto dětí, které by se staly sirotky. Bloudí krajinou, a když už ztrácí trpělivost a naději, uslyší hrom a v zemi vidí díru. Zatne zuby a skočí. Protře si oči a vidí hořet spoustu svící, jedna však dohořívá. Napadne ho, že je to ta jeho, rychle přiskočí a odpálí ji od jiné. Smrt mu tak život nevzala. Běží domů a je rád, že nezemřel, vítá se s dětmi a říká, že zítra půjde sedlákům pást dobytek a že ony mu budou pomáhat. Smrtka se směje, že Melalo přece jen zmoudřel a našel si práci.

ODKAZ NA ZDROJ:

Příběh Melalo a Smrt je z knihy Romské rozprávky

Napsala: Elena Lacková, Ilustrace: Eduard Weiss, Vydalo: Východoslovenské vydavateľstvá Košice pro kulturní svaz občanů romské národnosti na Slovensku se sídlem v Prešově v roce 1992. Vytiskly: Východoslovenský tisk, š. p., Košice ISBN: 80-0049-5

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

17. O poslední vlaštovičce

Autor: Bc. Alena Damková

Škola: ZŠ Karviná – Nové Město, tř. Družby 1383

Věková skupina/počet: 1. třída ZŠ, pro celý kolektiv

Anotace:	Práce s příběhem E. Petišky „O poslední vlaštovičce“ řeší část učiva prvouky. Při práci s dětmi se můžeme zaměřit na rozvoj kompetence k učení, komunikativní, sociální a personální.
Hlavní a další obsažená témata:	Dotknout se můžeme tématu podzim, změny v přírodě, práce na zahradě, hry dětí, ptáci a zvířata na podzim. Také však témat: jak snadné je se zdržet a něco důležitého zmeškat, stanovování priorit.
Pedagogický cíl:	Zdokonalit se v počítání prvků po 1 v oboru 1-5, čtení slabik a slov, nácvik písně s podzimním tématem. Propojení Čj, Prv, M, Dv.
Čas potřebný k provedení:	Nejlépe jeden školní den.
Nároky na prostor:	Celý prostor třídy, chodba
Materiál a pomůcky:	Obrázky několika známých ptáků (kos, sýkora, vrána, datel, káně, vlaštovka, výr, červenka, špaček, ...), kniha Pohádkový dědeček – E. Petiška, 5 vlaštovek z papíru, listy stromu vystřižené z barevného papíru s napsanými slabikami i slovy, jablka a hrušky z papíru - z druhé strany napsány příklady + - 5 magnetky, vlašské ořechy, houby z papíru, zásobníky s čísly (děti např. mají své), text písně Vlaštovičko leť (nebo jinou podobnou píseň), pracovní list Zimní spáči (nebo obrázky tvorů kteří patří do této skupiny zvířat – vybere učitel)
Použité metody či techniky:	Živé vyprávění příběhu, výklad, práce s pracovním listem, práce s magnetickou tabulí, pohybové hry, moderovaná diskuse, skupinová reflexe
Postup:	Začneme s tím, že si ukazujeme obrázky různých ptáků a společně zkoušíme přiřadit jejich jména. 1. Motivace: hádanka - o kterého z ptáků se jedná? Černý ptáček s bílou vestou, odlétá na dlouhou cestu. Na jaře se vrací zpátky, uhnízdí se nad vrátky. Povím vám příběh o tom, jak jedna vlaštovička málem zapomněla odletět na jih. Učitel vypravuje začátek příběhu. Vlaštovky chtějí odletět, sedí na drátech. Rozhodly se, že se spočítají. Zkusíme to taky. Na magnetickou tabuli nakreslíme drát a přikládáme magnetem papírové vlaštovky. Děti ukazují čísla ze svých

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

zásobníků. Můžeme zkusit vytvořit příklady na sčítání a odčítání - první vlaštovka odletěla ulovit mouchu, další dvě přiletěly, atd. Všude kolem nich létalo barevné listí. Učitel rozhodí po třídě listí z papíru, sbíráme, čteme písmena na listech.

2. Tvořivá dramatika

Učitel spolu s dětmi zkouší poletovat jako list ve větru. Před tím je možné několik listů zkusit pouštět na zem či sledovat jeho pád z okna. Jsem lísteček, který poletuje ve vzduchu, zvolna se snáší k zemi, vítr ho znovu vynese vzhůru, lísteček tančí ve vzduchu a pak padá na zem. Zkusíme nyní přivolat poslední vlaštovičku písničkou „Vlaštovičko leť“. Vlaštovky čekaly na drátě a všude kolem nich vládl podzim. Povídáme si o tom, co dělají děti na podzim, rozhovor o podzimních pracích. Zahrajeme si na sadaře, kteří trhají jablka a hrušky. Na magnetické tabuli máme dva stromy – jabloň, hrušeň. Vytvoříme dvě družstva. Utrhneme jeden kus ovoce, příklad na druhé straně papírového ovoce přečteme, vypočítáme, ostatní děti kontrolují. Pokud je výsledek správně, družstvo získává ovoce pro sebe. Při chybě vrátí dítě ovoce zpět. „Vyhrává“ družstvo sadařů, které první očesalo strom (je dobré vysvětlit, proč mají sadaři spěchat – schyluje se např. k dešti. Po skončení akce česání můžeme zadat poslední příklad – kolik kusů ovoce mohou jedni sadaři/skupina dát druhým, aby měli stejný počet?). Vlaštovky už dále nemohly čekat, rozhodly se, že odletí bez poslední vlaštovky. Jsme vlaštovky, které odlétají – letíme na chodbu a proletíme se. Je dobré vysvětlit, proč nemohou vlaštovky již čekat. Poslední vlaštovka uviděla ježka a pozorovala ho. Na tabuli nakreslíme ježka a magnetem přidáme jablíčka. V jablíčku máme napsány slabiky a slova – čteme (je dobré vysvětlit při tom dětem neskutečnost představy, že ježek nosí na bodlinách na podzim jablka). Vlaštovka uvidí křečka. Rozdáme dětem list „O zimních spáčkách“, učitel přečte text, povídáme si o obrázku.

3. Tvořivá dramatika

Hra na hloupou vlaštovku (učitel v roli) – Jsem hloupá vlaštovka, nechci odletět, děti mě přemlouvají – učitel odporuje, ptá se, proč, děti argumentují na základě informací z dřívějšího výkladu o důvodech, atd. (učitel může také jednat s jednoduchou loutkou, papírovou vlaštovkou na špejli). Zařadíme barevné počítání. Chodíme po třídě jako veverky, hledáme předem „ukryté“ ořechy. Na domluvený signál končíme, sneseme všechny ořechy na jednu hromádku a po jednom společně spočítáme. Následuje opět práce s magnetickou tabulí. Veverka dělá zásobu hub na zimu. Děti vytváří příklady (2 hříby + 1 bedla, atd. Na nakreslenou větev někdo připevní magnetem houby a ostatní spočítají „stav zásob“). Vratíme se k obrázkům ptáků. Kdo, kromě špačka ještě odlétá do teplých krajín? Každé dítě si vybere jednoho ptáka. Řekne, kdo je. Učitel vysvětlí: Ti ptáci, kteří u nás přezimují, zůstanou ve třídě. Odlétající letí do teplých krajín - přes chodbu a zpět. Pokud máme čas, můžeme vysvětlit, co dělají ptáci v teplých krajích a co Ti, kteří zůstávají „u nás“. Pohádku dovypravujeme.

Závěrem můžeme s dětmi mluvit o jejich i našich zkušenostech se situací, kdy jsme něco nestihli či málem nestihli, protože jsme např. byli zvědaví, nebo jsme si přestali hlídat čas, případně také o tom, co se pak stalo.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Metodické poznámky:	Příběh je vhodné zařadit na konec října. Je třeba, aby žáci již znali číslice od 1 – 5 a vybraná použitá písmena. Mezi činnostmi je třeba dělat přestávky s ohledem na skupinu (únava, pozornost...)
Text pracovního příběhu:	Eduard Petiška: Pohádkový dědeček, Ottovo nakladatelství, 2009, ISBN: 978-80-7360-885-9 Píseň „Vlaštovičko, leť“: hudbu napsal O. Rodl a slova J. V. Sládek (další údaje o zdroji, nejsou k dispozici) Text z pracovního listu „O zimních spáčích“ (PL vyšel „kdysi“ v časopise Sluníčko, další údaje nejsou k dispozici) Zvířata mají jen dvoje šaty a s těmi vystačí celý rok. Jedny na léto a druhé na zimu. Kožich jim navíc naroste sám, zatímco my, lidé, si šaty musíme vyrábět a kupovat. Na zimu srst zvířátkům zhoustne, aby víc hřála a chránila je před mrazem. Zimní šaty zvířat změní dokonce i barvu. Takový hranostaj je v létě hnědý jako skořice, a v zimě je jeho kožich bílý jako sníh. Některá zvířata celou zimu prospí. Nehrozí jim ani tak zima, jako hlad. Spí totiž i jejich jídlo – nelétá hmyz, nerostou rostliny. Jak ale dokážou mít tak dlouhatánskou noc? Především se před zimou pořádně vykrmí, až jsou jako kuličky. Když přijde zima, schoulí se a tvrdě usnou. Právě zimní spáče nic neprobudí, nepravé - například medvěda, bychom mohli vyrušit. Až jarní sluníčko spáče probudí. Křeček obecný se probouzí až v únoru nebo březnu a živí se zásobami zrní, které si nanosil domů v kapsách tváří. Víš, že plch velký, který se podobá malé veverce, prospí víc než půl roku? Přehodí si přes hlavu huňatý ocásek a neví o světě.